

II dalis

Parengė: Inga Ringailaitė

VšĮ „DVI Darna“ vystymo iniciatyvos

Projektas „Kur keliauja atliekos? Sužinok ir papasakok!“ Nr. VP3-1.4-AM-09-K-02-044

APLINKOS APSAUGA IR DARNI PLĖTRA

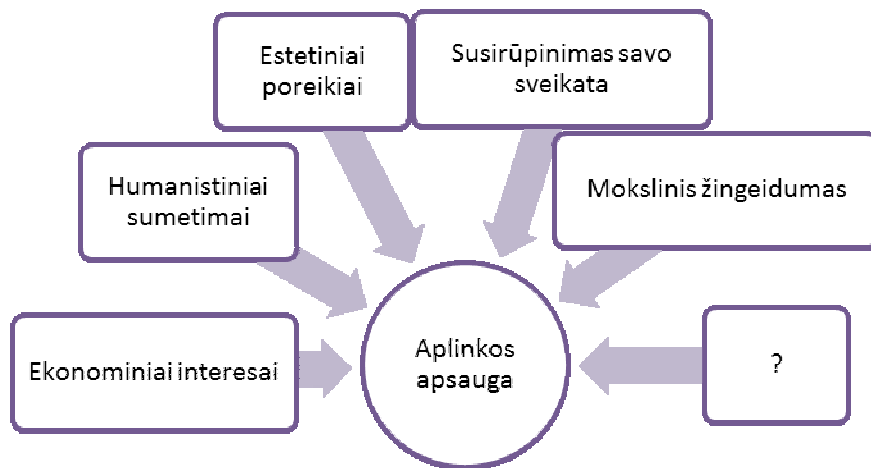
Kaip kalbate su moksleiviais apie aplinkos apsaugą?

Pradėdami kalbėti su moksleiviais apie aplinkos apsaugą iškelkite paprastus klausimus, kurie padės užmegzti dialogą su moksleiviais, taip pat – leis įvertinti jų aplinkosaugos žinių lygį, bendrą išprusimą. Užduokite tokius klausimus:

- Kas yra ekosistema?
- Ar Žemė yra ekosistema?
- Kas yra aplinkos problema?
- Kodėl gamta nebesugeba susidoroti su žmogaus daromu poveikiu jai?
- Kas yra ekologija?

Ypatinga svarbu prisitaikyti ne tik prie klausytojų žinių lygio, bet ir atkreipti dėmesį į moksleivių amžių. Teorinių žinių dėstymas turi būti keičiamas praktiniais uždaviniais, žaidimais, viktorinomis.

Norint moksleivius sudominti aplinkos apsauga, skatinti jų aplinkosauginį sąmoningumą galima apeliuoti į skirtingus jų interesus/ pomėgius.

Siekiant auginti moksleivių aplinkosauginį sąmoningumą svarbu:

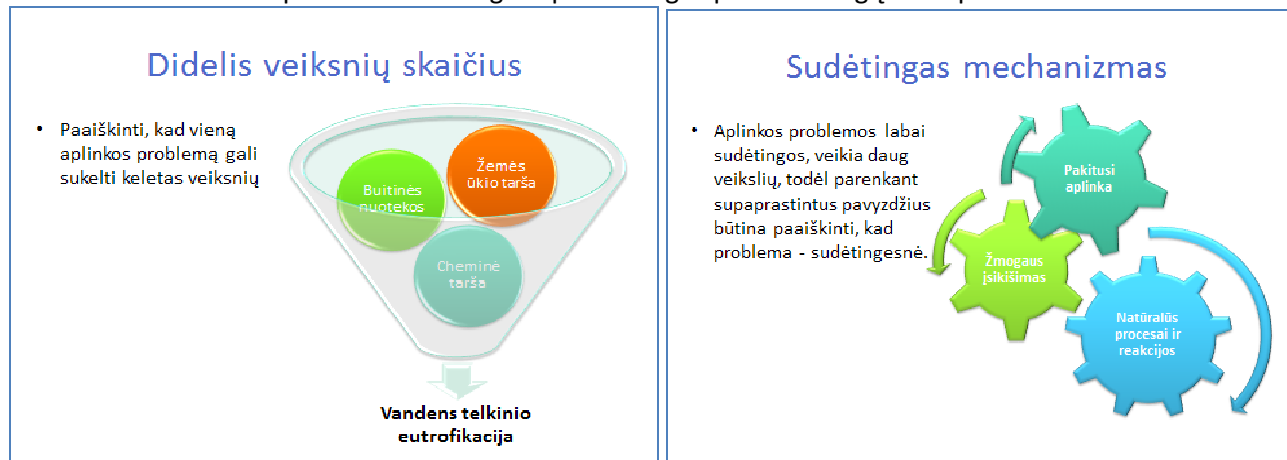
- Padėti suvokti ryšį tarp:
 - Priežasties ir pasekmės
 - kasdienės veiklos ir aplinkos problemų,
 - Vietos, regiono ir pasaulinių problemų
- Neformuoti neigiamo aplinkos apsaugos įvaizdžio
- Paaiškinti, kad visuomet yra problemų sprendimas

Aiškinant priežasties ir pasekmės ryšį galima naudotis supaprastintais įvykių sekos pavyzdžiais, kaip pavyzdžiui:

Tačiau visuomet būtina paaiškinti, kad aplinkoje vykstantys procesai yra labai sudėtingi, dėl didelio tą pačią problemą įtakančių veiksnių skaičiaus, o visi gamtoje egzistuoja sudėtingi savireguliaciniai mechanizmai, kuomet

paveikus vieną ekosistemos dalį poveikis ima jaustis kitoje ekosistemos dalyje. Ekosistemos sugeba atsistatyti, tik iki tam tikros ribos: esant per dideliui žmogaus poveikiui gali prasidėti negrįžtami procesai.

Siekiant padėti suvokti ryšį kaip kasdienė veikla prisideda prie aplinkos apsaugos problemų skatinimo, būtina, kad taip pat būtų aiškiai suvoktas ryšys tarp vietos, regioninių ir pasaulinių problemų. Paaiškinta, kad kiekvienas žmogus, būdamas vartotoju naudoja gamtinius išteklius ir tuo pačiu – kuria taršą, atliekas. Veiksminga, kai viena aplinkos problema išnagrinėjama nuo priežasčių iki pasekmių, aptariama, kaip ir kokia žmogaus veikla sukelia aplinkos pokyčius, kokie gamtiniai mechanizmai įsijungia.

Būtina pabrėžti, kad pasaulinės problemos yra nebūtinai tos, kurios tiesiogiai ir aiškiai juntamos visame pasaulyje. Problemos tampa pasaulinėmis, kuomet

- Problemos įtaka už šalies/regiono ribų yra didelė
- Šalis nepajėgia viena teisiškai įtakoti ar išspręsti problemas
- Problema labai panaši daugelyje šalių
- Problema labai sąveikauja su kitomis sritimis

Vietos ir regioninės problemos pavyzdžiai:

Nitratai – kenksmingi žmogaus sveikatai

- Kūdikų apsinuodijimas nitratais ir nitratais vadinamas metemoglobinemija arba „pamėlusių kūdikių“ sindromas
- Nitratai žmogaus organizme virsta nitritais, kurių junginys su hemoglobinu (metemoglobinas) nebegali audinius pernešti deguonies, todėl vystosi deguonies badas

- Gerai žinomi vandeniniai šaltiniai Šulinių ir negylių grižių Lietuvoje vartojami beveik 25% gyventojų.
- 2012 m. Lietuvoje ištirti 2900 šuliniai.
 - 900 mėginių beveik 31 proc. viršijo nitratinę vertę.
 - Daugiausia neatitikimų – po 44 proc. – rasta Vilniaus ir Šiaulių apskrityse

Baltijos jūros eutrofikacija – tai regioninė problema

Išgrynintu 1900 metais, Baltijos pakrantes „žydi“ 30-40 kartų dažniau nei XX a. pradžioje.

apie 60% azoto į Baltijos jūrą patenka dėl žemės ūkio

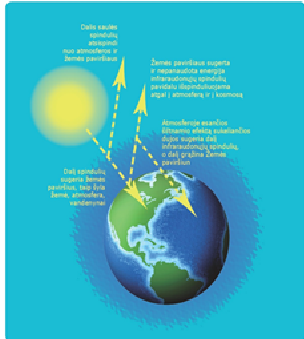
Paaikškinti problemos pasekmes, veikimo mechanizmą ir kaip prie problemos skatinimo prisideda žmogus, ką žmonija gali daryti problemai spręsti

Klimato kaita – pasaulinė problema

- Klimatas nuolat keičiasi ir keisis. Tą lemia astronominiai ir geofiziniai veiksniai, dujinė atmosferos sudėtis ir aerozolių kiekis, sausumos reljefas ir paviršiaus danga, sausumos ir vandenynų persiskirstymas, vandenyno ir atmosferos cirkuliacija.
- Žmogaus ūkinės veiklos poveikį klimato pokyčiams atspindi akivaizdus globalios oro temperatūros augimas. Todėl daugelis klimato tyrėjų dabartinės klimato kaitos tendencijas sieja su antropogeninio poveikio stiprėjimu.
- Klimato atšilimas daro pastebimą poveikį: tirpsta ašigalių ir kalnų ledynai, atitinkamai kyla vandenyno lygis, daugėja trumpalaikių oro anomalijų: audros, liūtys, sausras.

Šiltnamio efektas

- Apie 30 % saulespindulių atėsis grįžta į kosmosą
- Apie 70% energijos yra sugeriama
 - šildo žemę, atmosferą, vandenynus, yra energijos šaltinis
- Sugerta ir nepanaudota energija išspinduliuojama atgal į atmosferą ir į kosmosą
- Atmosferoje esančios šiltnamio efektą sukeliančios dujos (ŠED) sugeria dalį infraraudonųjų spindulių, o dalį grąžina žemės paviršium
- Be šiltnamio efekto vidutinė metinė temperatūra žemėje siektų tik -18°C, tuo tarpu dabar ji yra 15°C
- Šiltnamio efekto susidarymą lemia: vandens garai – 21°C, anglies dioksidas (CO_2) – 7°C, troposferos ir stratosferos ozonas (O_3) – 2°C, azoto suboksidas (N_2O) – 1,4°C, metanas (CH_4) – 0,8°C. Likusios ŠED (SF_6 , HFC, PFC, CFC) – 0,8 °C

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų koncentracija, išsilaikymas, ir potencialas

(pagal A. Bukantį)

Rodiklis	CO_2	CH_4	N_2O	CFC_{4+1}	HFC_{4+3}	CF_4
Iki industrinės koncentracija 1750 m.	280 ppm	700 ppb	270 ppb	0	0	40 ppt
Koncentracija 2005 m. ir lyg. su 1750 m.	377 ppm 135%	1783 ppb 255%	319 ppb 118%	268 ppt	14 ppt	80 ppt 200%
Koncentracijos didėjimas per metus (vidut. 1995-2004)	1,9 ppm	3,7 ppb	0,8 ppb	-1,4 ppt	0,55 ppt	1 ppt
Išsilaikymo trukmė atmosferoje, m	5-200	12	114	45	260	>50.000
„Šiltnamio“ kūrimo potencialas lyginant su CO_2	1	62	275	6000	9400	3900

Paaikškinkite ko reikia imtis sprendžiant problemą:

Dėl žmogaus veiklos klimatas neišvengiamai keičiasi, todėl būtina imtis šių priemonių:

Švelninti klimato kaitą mažinant ŠED išmetimus

Taikytis prie galimų klimato kaitos padarinių

Tačiau kalbant apie aplinkos apsaugą, reikia neišsiaukti ir atvirkštinės reakcijos, nesuformuoti neigiamo aplinkos apsaugos įvaizdžio. Reikia vengti didaktinių pamokymų, gąsdinimu dėl negrįžtamų procesų ir pasekmių aplinkoje. Taip pat būtina paaikškinti, kad problemos gali būti išspręstos ne vien draudimų būdu. Nesiekama sustabdyti žmonijos progresą, o priešingai – siekiama jį nukreipti toki kryptimi, kad žmogus gali darniai sugyventi su aplinka. Ir taip supažindinti su DARNIOS PLĖTROS sąvoka ir pagrindiniais principais.

Darnus vystymasis leidžia dabarties kartoms patenkinti savus poreikius ir nesumažina ateities kartų galimybių patenkinti savuosius.

Darnus vartojimas – ne mažinimas vartojamų apimčių, o toks vartojimas, kuris pagerina gyvenimo kokybę.

Darnus vartojimas – vartojamų prekių ir paslaugų suderinimas su aplinkos apsauga.

Neformuoti neigiamo aplinkosaugos įvaizdžio

- Problemų sprendžiamos ne vien draudimais
- Žmogus gali darniai sugyventi su aplinka
 - Nors kai kurios žmogaus veiklos sukeltos pasekmės jau yra negrįžtamos

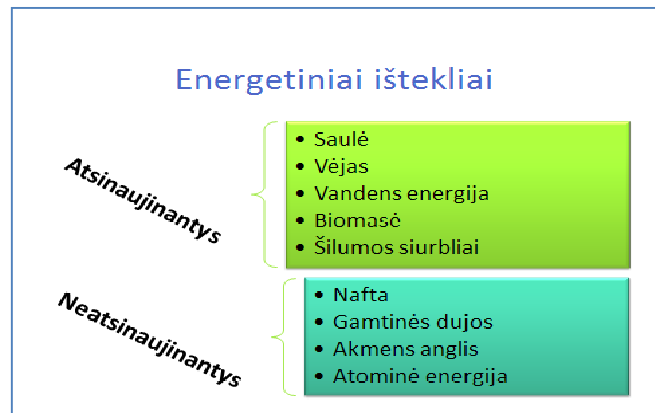
Aplinkosauga – ne mokslas apie pasaulio pabaigą ☹️

Darnus vystymasis apima keturias sritis, kurios yra visos lygiavertės:

- 1) aplinkos apsaugą,
- 2) ekonomiką,
- 3) socialinę gerovę,
- 4) kultūrą.

Svarbiausi darnaus vystymosi principai yra

- Rūpinimasis ateitimi
- Aplinkos tausojimas
- Lygybės ir teisingumo principas
- Gyvenimo kokybės gerinimas
- Visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus

Padiskutuokite su moksleiviais: Ką reiškia šie principai? Ką mes turime palikti ateities kartoms? Ar turime sustabdyti vartojimą, kad palikti išteklius ateities kartoms? Ar ištekliai kada nors pasibaigs? Kodėl mes vis dar naudojame tiek daug neatsinaujinančių išteklių, o atsinaujinančių – santykinai mažai?

- Vadovaujantis darnios plėtros principais ateities kartoms mes turime **palikti švarią ir saugią aplinką**.
- Dabartinės kartos turi teisę patenkinti savuosius poreikius, tačiau svarbu, kad **ateities kartoms svarbu paliktumėme žinias ir technologijas kaip pasinaudoti esamais ištekliais**

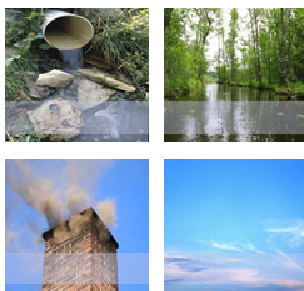
ATSAKINGAS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS – BŪDAS IŠVENGTI TARŠOS

Tam, kad moksleivis suprastų taršos vengimo prasmę, reikia paaiškinti istorinę taršos valdymo raidą. Svarbu paaiškinti, kad visi būdai tvarkyti su tarša tebėra taikomi. Pagrindiniai būdai:

- Praskiedimas, arba nieko nedarymas
- Valymo technologijos (dar kartais vadinama „vamzdžio galo“ technologijomis)
- Perdirbimas (dar kartais vadinama reciklinimu)
- Taršos vengimas (dar kartais vadinama taršos prevencija, švaresnė gamyba ar kt.)

Praskiedimas

- Išnaudojamos gamtos savireguliacijos savybės:
 - Praskiedus teršalus sumažėja jų koncentracija ir jie tampa nekenksmingi, organizmai sunaudoja juos savo gyvybiniuose procesuose.
- Tinkamai naudojamas - pigiausias būdas.

Praskiedimo trūkumai

- Gamta nebesusidoroja su per dideliais taršos kiekiais
- Atsirado dirbtinės, žmogaus sukurtos medžiagos

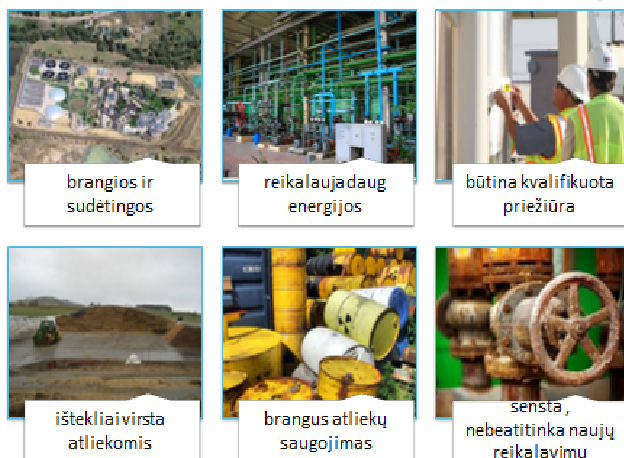
Tačiau...

Valymas (vamzdžio galo technologijos)

- Su tarša tvarkomasi jos susidarymo vietoje
- Efektyviau susidoroja su dideliais taršos kiekiais
- Tačiau iš esmės problema nesprendžiama – teršalai iš vienos terpės perkellami į kitą

Valymo technologijų trūkumai

Perdirbimas

- Atlieka – tai žaliava

Perdirbimo trūkumai

Taršos prevencija

- Siekiama maksimaliai efektyviai išnaudoti žaliavas ir energiją, kad susidarytų kuo mažiau teršalų
- Trūkumai:
 - Reikalingos naujos technologijos
 - Reikia „perlipti“ per žmonių mastymą

Gerai įpročiai

Produktų pakeitimas

- Naujas gaminys, bet tiekia tas pačias paslaugas

Gamybos keitimas

- Kitos žaliavos
- Keičiamas gamybos būdas
- Nauja gaminių konstrukcija

Švaresnė gamyba

Gerai įpročiai

- Įpročių keitimas ir paprastų priemonių taikymas gali padėti sumažinti daromą neigiamą poveikį aplinkai

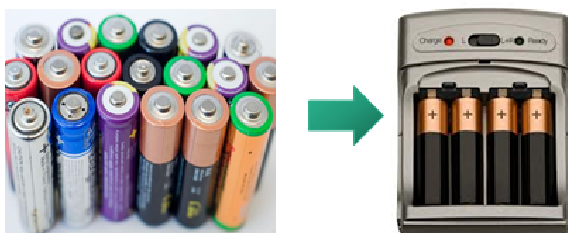

Vienkartinius daiktus keičiame daugkartiniais

Gaminio pakeitimas

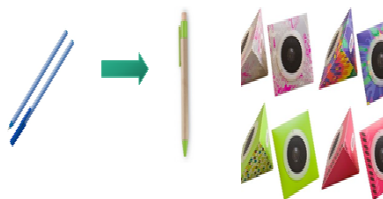
- Naujas gaminy, bet tiekia tas pačias paslaugas

Gamybos proceso pakeitimas

- Gamybos procesas keičiamas į energijos ir žaliavų atžvilgiu efektyvesnį
- Pakeičiamos gaminio sudėtyje naudojamos žaliavos
- Gaminio konstrukcija keičiama taip, kad ji būtų galima panaudoti antrą kartą ar perdirbti, gaminy tarnautų ilgiau, būtų ne „vienkartinis“

Naudojame perdirbtas medžiagas

Naudojamos žmogaus sveikatai ir aplinkai mažiau kenksmingos medžiagos

Didinamos perdirbimo galimybės

Galimybė keisti detales

Lengvai išardoma

Atliekų tvarkymo hierarchija

Kodėl atliekų saugojimas sąvartyne – pats blogiausias būdas?

Sąvartynas – tai požeminis ar ant žemės paviršiaus esantis atliekų šalinimo įrenginys, skirtas atliekoms saugiai saugoti ir kontroliuoti. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą sugriežtėjo ir atliekų tvarkymo normos – valstybiniu prioritetu tapo komunalinių atliekų kiekio mažinimas, atliekų rūšiavimas, naujų sąvartynų, atitinkančių aplinkosaugos normas, įrengimas ir eksploatavimas bei senų sąvartynų uždarymas ir rekultivavimas. Visoje Lietuvoje 2009 metais buvo apie 680 mažų, iki 1 ha ploto, komunalinių atliekų sąvartynų ir šiukšlynų, apie 120 vidutinių, 1-5 ha ploto, sąvartynų ir 35 dideli sąvartynai. Didžioji dalis šių sąvartynų jau buvo seni neatitiko šiandieninių aplinkosaugos reikalavimų: juose nebuvo saugiam sąvartynų eksploatavimui

būtinų inžinierinių įrenginių, nebuvo surenkamas filtratas.

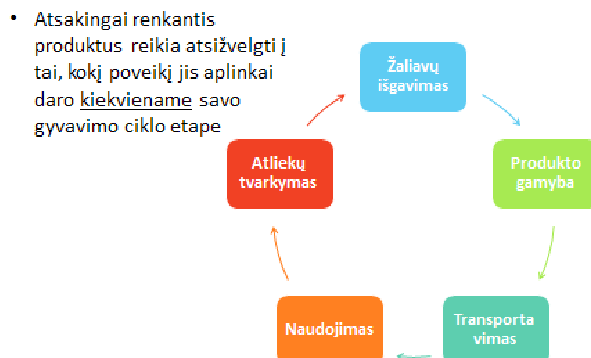
2007 m. pradžioje, Šiaulių apskrityje visi senieji komunalinių atliekų sąvartynai buvo uždaryti.

KĄ AŠ GALIU PADARYTI ASMENIŠKAI?

Atsakingas gamtinių išteklių naudojimas

- Turi lemti mažesnę gamtinių išteklių ir įvairių pavojingų medžiagų naudojimą bei mažinti įvairių atliekų ir teršalų susidarymą viso produkto būvio ciklo metu
 - Tai ne vartojimo mažinimas, o toks vartojimas, kuris pagerina gyvenimo kokybę
 - Tai - efektyvus išteklių naudojimas

Produkto būvio ciklas

Pirkdami atkreipkite dėmesį

- **Galiojimo laikas**
 - Ar suvartosite iki galiojimo pabaigos?
 - “Geriausias iki...”
 - “Geriausias iki... pabaigos”
 - “Tinka vartoti iki...”
- **Produkto kilmės šalis**
 - Transporto įtaka aplinkai
- **Sertifikatai ir ženklavimas**
 - Naudotų technologijų poveikis aplinkai ir sveikatai
- **Sudėtis**
 - Poveikis sveikatai ir aplinkai
- **Įpakavimas**
 - Mažinsite atliekas

Aplinkosauginis ženklavimas gali informuoti apie

- Produkto sudėtį
- Taikomą aplinkos apsaugos vadybos sistemą
- Aplinkai draugišką gamybos būdą
- Galimybę perdirbti pakuotę
- Kita...

Atkreipti dėmesį

- Vėjų „Ekoagros“ logotipas, o ne ekologiškų produktų ženklas ir nuo 2010 m. sausio 1 d. su šiuo logotipu ekologiškus produktus ženklinti draudžiama

- Reikiama, kad organizacija yra įsidiegusi aplinkosaugos vadybos standartą ISO 14001

- „Žaliojo taško“ klientai naudoja ženklą ant platinamų gaminių pakuotės tai pakuotės rūšiai, kurios atliekų tvarkymas yra patikėtas „Žaliajam taškui“, konkrečioms kalendoriniams metams

Lietuvoje dažniausiai sutinkami aplinkosauginiai prekių ženklai:

Dažniausi ekologiniai maisto produktų ženklai

Kosmetikos gaminių ekologinis ženklavimas

49

Buitinės chemijos ekologinis ženklavimas:

- Rinkitės palankesnes aplinkaivalymo priemones.
- Įprastą indų ploviklį galima
- nuplauti tik ilgai ir kruopščiai skalaujant.
- Rinkitės ekologiškus indų ploviklius,
- pažymėtus ekologiškais ženklais

49

Buitinės technikos (elektronikos) ekologinis ženklavimas

Elektros prietaisų ar aparatų įsigijimo kaina yra tik dalis išlaidų. Nepamirškite, kad visą tos prekės naudojimo laiką mokėsite už suvartojamą energiją, o dėl jos susidaranti šiltnamio dujos veiks aplinką. Rinkitės prietaisus, pažymėtus ženklu „A++“. Be to, palyginkite energijos sunaudojimą tarp skirtingų tuo pačiu ženklu pažymėtų prietaisų.

51

Praktiniai uždaviniai su moksleiviais – duokite apžiūrėti skirtingus daiktus ir drauge aptarkite:

- Kokius ženklus jie aptiks ant daiktų.
- Kokie galėjo būti šio daikto gyvavimo ciklo etapai ir kokią poveikį aplinkai šis daiktas darė/ darys kiekviename savo gyvavimo etape.
- Ar produktas yra palankus aplinkai.
- Ką galima būtų pakeisti, kad produktas būtų aplinkai draugiškesnis.
- Kokiu kitu aplinkai palankesniu produktu galima pakeisti šį daiktą?

Literatūra:

Aplinkos sveikata. Medicininės atliekos. Geros praktikos vadovas. (2009) Vilnius
http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Aplinkos_sveikata/Medicininiu_atlieku_tvarkymas/Medicinines_atliekos-vadovas.pdf

Apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2011-2012 m.
<http://www.am.lt/VI/files/0.901377001350971762.pdf>

Ar sugebėtume išstarti „sudie“ plastikiniams maišeliams?
<http://www.ekoidejos.lt/lt/straipsniai/buitis/id/6782/>

Atliekos. <http://ekopamokos.lt/>

Atliekos.visiems.lt apie atliekų tvarkymą. Pakuočių atliekų rūšiavimo rekomendacijos arba kur mesti perdirbamas atliekas? <http://www.atliekos.visiems.lt/>

Atliekos.visiems.lt apie atliekų tvarkymą. Straipsniai apie atliekų šalinimą į sąvartynus.
<http://www.atliekos.visiems.lt/>

Atliekų rūšiavimas: vasarą dominuoja plastikas, žiemą – stiklas <http://grynas.delfi.lt/aplinka/atlieku-rusiavimas-vasara-dominuoja-plastikas-ziema-stiklas.d?id=42119097>

Brigham Young University – Idaho. Recycling Statistics. <http://www.byui.edu/university-operations/facilities-management/recycling-and-sustainability/recycling-statistics>

D. Brazauskienė, A. Sniečkus, D. Gadonas „Maisto priedai?“ Lankstinukas

Eko patarimai. Išteklių ir energijos taupymas namie <http://www.jovita.lt/index.php?/201002011531/Eko-patarimai.-Istekliu-ir-energijos-taupymas-namie.html>

Ekotaškas. Įdomūs faktai apie atliekas. <http://www.ekotaskas.lt/atliekos>

EKO taške superkame <http://www.ekotaskas.lt/superkame>

Gamintojai naudojami nepakankamomis lietuvių žiniomis apie ekologišką kosmetiką (interviu su dermatologe)
<http://www.delfi.lt/news/daily/Health/gamintojai-naudojasi-nepakankamomis-lietuviu-ziniomis-apie-ekologiska-kosmetika.d?id=60109491>

Havajų valstijoje įvaestas plastikinių maišelių draudimas.
<http://www.ekoidejos.lt/lt/straipsniai/buitis/id/6870/>

Julija Petrošiūtė, „Mano ūkis“ (2009/8) biologiškai skaidžios atliekos galėtų praturtinti dirvą.
http://www.manoukis.lt/print_forms/print_st_z.php?s=1943&z=88

Kaimas, nepaliekantis nė vienos šiukšlės. <http://www.ekoidejos.lt/lt/straipsniai/buitis/id/6677/>

Kainoraštis. Elektronikos ir kitų atliekų supirkimo kainos <http://www.emp.lt/lt/elektronika-ir-kitos-atliekos/kainorastis>

Kas trečias lietuvis niekada nebandė rūšiuoti savo šiukšlių <http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/kas-trecias-lietuvis-niekada-nebande-rusiuoti-savu-siuksliu.d?id=47780057>

Kodėl trečdalis lietuvių apskritai neturi šiukšlių? <http://grynas.delfi.lt/aplinka/kodel-trecdalis-lietuviu-apskritai-neturi-siuksliu.d?id=50662786>

Kokią žalą gamtai daro cigarečių nuorūkos? <http://grynas.delfi.lt/aplinka/kokia-zala-gamtai-daro-cigareciu-nuorukos.d?id=56805963>

Kosmetika. „Cheminis kokteilis“ http://www.bef.lt/chemines_medziagos/cheminis_kokteilis.php?&m=1173357487

Labiausiai užterštos Lietuvos teritorijos: nuo mėsos kombinatų iki mokyklų <http://grynas.delfi.lt/aplinka/labiausiai-uzterstos-liuvos-teritorijos-nuo-mesos-kombinatu-iki-mokyklu.d?id=59977879>

Lietuva tampa vienu dideliu sąvartynu <http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/lietuva-tampa-vienu-dideliu-savartynu.d?id=50895597>

Lietuvoje numatytos baudos ne tik už žolės deginimą, bet ir nepranešimą <http://grynas.delfi.lt/faktai/lietuvoje-numatytos-baudos-ne-tik-uz-zoles-deginima-bet-ir-nepranesima.d?id=43499913>

LR atliekų tvarkymo įstatymas. Žin., 1998, Nr. 61-1726

Ozonas. Ekologiškas kultūros gidas. 2011/2/(34). Atliekos. Lengviausia tvarkyti tas, kurios nesusidaro.

Pavojingų medžiagų ženklavimas <http://www.dolceta.eu/lietuva/Mod3/Pavojing%C5%B3-medziag%C5%B3-zenklinimas.html>

Rūšiavimo kultūra Lietuvoje: 11 dažniausių klaidų. <http://www.15min.lt/naujiena/laisvalaikis/ivairenybes/rusiavimo-kultura-lietuvoje-11-dazniausiu-klaidu-61-264588>

S. Cironkaitė, I. Ringailaitė, V. Baranauskienė „Uždaryti senieji sąvartynai. Mažiau užterštų teritorijų“.

Stasys Kytra (2006). *Atsinaujinantys energijos šaltiniai*. Kaunas: Technologija.

Šalyje daugėja atliekas parduodančių žmonių, nors uždarbis – tik simbolinis <http://grynas.delfi.lt/aplinka/salyje-daugeja-atliekas-parduodanciu-zmoniu-nors-uzdarbis-tik-simbolinis.d?id=60089937>

Švedai išskėstomis rankomis laukia šiukšlių iš Norvegijos <http://grynas.delfi.lt/aplinka/svedai-isskestomis-rankomis-laukia-siuksliu-is-norvegijos.d?id=59867107>

Tekstilės rūšiavimo konteineriai randami ne kiekviename mieste <http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/tekstiles-rusiavimo-konteineriai-randami-ne-kiekviename-mieste.d?id=59294343>

Vilniaus miesto savivaldybės aplinkos informacinė svetainė. Vilniaus aplinka. Vaikams ir paaugliams.
http://aplinka.vilnius.lt/vaikams_ir_paugliams.html

Witamy w Ashfield. Zagospodarowanie odpadów. Broszura informacyjna. Recycle for Ashfield.
http://www.ashfield-dc.gov.uk/ccm/cms-service/stream/asset/?asset_id=3170006

Z. Dudutytė. VšĮ Baltijos aplinkos forumas. Eko atmintinė nuo pirmadienio iki sekmadienio...
http://ec.europa.eu/lietuva/documents/leidiniai/eko_atmintine.pdf

Žalias katalogas. www.zaliaskatalogas.lt

10 priežasčių, kodėl energiją taupančias lempas būtina rūšiuoti <http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/10-priezasciu-kodel-energija-taupancias-lempas-butina-rusiuoti.d?id=59996731>

12 tiesų apie rūšiavimą ir perdirbimą <http://grynas.delfi.lt/faktai/12-tiesu-apie-rusiavima-ir-perdirbima.d?id=51505579>